MALTA

QORTI TA' L-APPELL

ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS

Seduta ta' l-10 ta' Jannar, 2007

Appell Civili Numru. 266/2005/1

Kummissarju tat-Taxxi Interni

vs

Alfred Caruana

Il-Qorti,

Fit-30 ta' Mejju, 2006, il-Qorti Civili tal-Magistrati ppronunzjat is-segwenti sentenza fl-ismijiet premessi:-

"Il-Qorti,

Rat ir-rikors promotur ta' Alfred Caruana datat it-3 ta' Mejju tas-sena 2006 li permezz tieghu ippremetta s-segwenti:

1. Illi permezz ta' ittra ufficcjali mibghuta mill-Kummissarju tat-Taxxi Nterni datata t-13 ta' April tas-sena 2005, il-Kummissarju tat-Taxxi Nterni talab il-hlas tas-

somma ta’ elf tmien mija u hamsa u tmenin, Lira Maltin, (LM1,885.00,0), rapprezentanti taxxa fuq dhul jew taxxa provizorja ghas-snin 1987, 1988, 1989 u 1990;

2. Illi l-esponenti joggezzjona ghat-talba tal-Kummissarju tat-Taxxi Nterni ghall-hlas tal-ammont imsemmi, stante li dan l-ammont ma hux dovut, peress illi l-esponenti dejjem hallas dak rikjest minnu skond il-ligi tat-taxxa fuq id-dhul, u ghalhekk ma’ hemm l-ebda pendenza mal-imsemmi Dipartiment;

3. Illi inoltre l-ammont reklamat huwa fi kwalunkwe kaz preskritt ai termini tal-Artikolu 47 (2) tal-Kap 372 tal-Ligijiet ta’ Malta;

4. Illi in konsegwenza ta’ l-istess ir-rikorrenti Alfred Caruana li jitlob it-talba tal-Kummissarju tat-Taxxa nterni, riportata fl-ittra ufficcjali datata t-13 ta’ April tas-sena 2005, tigi michuda;

5. Bl-ispejjez;

Rat ir-risposta ta’ l-intimat il-Kummissarju tat-Taxxi Interni datata s-17 ta’ Mejju tas-sena 2005 li permezz taghha sostna s-segwenti:

1. Illi l-ammonti mitluba mill-intimat huma kollha dovuti billi dawn qatt ma thallsu mir-rikorrent, u inoltre jirriflettu dak li ddikjara l-istess rikorrent;

2. Illi inoltre ma tapplika ebda preskrizzjoni ghal dan il-kaz, u dan ai termini ta’ l-Artikolu 47 (4), tal-Kapitolu 372 Liema Artikolu jghid bic-car illi:

“Meta l-azzjoni msemmija fis-subartikoli (2) u (3) ma tkunx ittiehdet fiz-zmien hemm stipulat, u dak iz-zmien jiskadi fil-31 ta’ Dicembru tas-sena 2003 jew qabel dik id-data, ghaldaqstant, minkejja d-dispozizzjonijiet ta’ dawk is-subartikolu, l-azzjoni ghall-hlas ta’ dik it-taxxa, taxxa addizzjonali, imghax jew penali tista’ tittiehed sal-31 ta’ Dicembru tas-sena 2005;

3. Illi ghaldaqstant l-intimat jitlob li din il-qorti joghgobha tirrespingi r-rikors promotur bl-ispejjez kontra r-rikorrent;

Semghet ix-xhieda prodotta;

Rat id-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat:

Illi l-fatti kif esposti mir-rikorrent jistghu jigu sintetikament kompilati bil-mod segwenti:

1. Illi mir-"return" tat-Taxxa fuq id-Dhul tieghu, ir-rikorrent isostni li d-dati li taghhom hu gie mitlub ihallas it-taxxa ndikata mill-Kummissarju tat-Taxxi Interni qatt ma gew precedentement indikati lilu qabel il-procedura odjerna;

2. Illi jsostni wkoll li ghal dak li jirrigwarda d-dati in dizamina, senjatament ghas-snin ta' stima 1987 – 1988 – 1989 u 1990, ir-rikorrent qatt ma kkonkluda xi forma ta' ftehim ma' l-intimat;

3. Illi ghalhekk qieghed jitlob li t-talba ta' l-intimat biex hu jhallsu l-ammont ta' elf tmien mija u hamsa u tmenin Lira Maltin, (LM1,885.00,0), ghandha tigi michuda bl-ispejjez;

Ikkunsidrat:

Illi min naha tieghu l-intimat isostni in sintesi s-segwenti:

1. Illi fit-13 t'April tas-sena 2005 l-intimat kien baghat ittra ufficcjali lir-rikorrent fejn talbu jhallas l-ammont ta' elf tmien mija u hamsa u tmenin Lira Maltin, (LM1,885.00,0), lill-istess intimat ghat-taxxa minnu dovuta ghas-snin ta' stima 1987 sa 1990;

2. Illi precedentement ghal dan l-att ir-rapprezentant ta' l-intimat isostni li r-rikorrent kien ukoll notifikat b'dak li hu

maghruf bhala l-"15 days' notice', (ara fol 15), li tikkonsisti f'ittra normali mibghuta mill-intimat li generalment tintbaghat " … ferm qabel it-terminu ta' hmistax (15) –il gurnata … " fuq indikata, (ara fol 16);

3. Illi l-ammonti ta' taxxa pretizi mill-intimat huma bbazati fuq l-istess dikjarazzjonijietipprezentati mir-rikorrent lid-Dipartiment tat-Taxxi Interni;

4. Illi in vista tal-premess l-ammont ta' elf, tmien mija u hamsa u tmenin Lira Maltin, (LM1,885.00,0), precedentement reklamati huma effettivament dovuti;

Ikkunsidrat:

Illi rigward l-allegata preskrizzjoni sollevata mir-rikorrent jinghad li la l-azzjoni Dipartimentali in dizamina ittiehdet fit-termini indikat fl-artikolu 47 (4) tal-Kaptiolu 372, allura mhux il-kaz li tiddilunga inutilment fuq din il-pregudizzjali u tirrespingiha;

Ikkunsidrat:

Illi jirrizulta li l-ammont mitlub mill-intimat fil-konfront tar-rikorrent hu mahdum fuq bazi tad-dokumentazzjoni li l-istess rikorrent kien intavola quddiem id-Dipartiment koncernat;

Illi ghalhekk l-allegazzjoni tieghu li l-ammont m'hux dovut m'hux biss tippekka fil-logika izda tonqos milli tindika l-bazi li allura d-Dipartiment ghandu jimxi fuqha kieku kellu jilqa' l-alternattiva minnu ndikata;

Ghaldaqstant din il-qorti, filwaqt li takkolji t-talba ta' l-intimat, tirrespingi t-talbiet kollha kontenut fir-rikors promotur, bl-ispejjez."

L-appell devolut lil din il-Qorti minn Alfred Caruana, fil-kontestazzjoni tas-sentenza appena riprodotta, iqieghed quddiemna materja ta' importanza fondamentali konsistenti fis-setgha tal-legislatur li jippromulga ligijiet

retroattivi. In partikolari, il-kwestjoni tirrivolvi dwar il-punt tal-preskrizzjoni fil-kawzi inizzjati mill-Kummissarju ghall-hlas tat-taxxa. Anke issa f' din is-sede l-appellanti jissottometti, b' sostenn ghall-eccezzjoni tal-preskrizzjoni minnu moghtija, illi l-azzjoni ghall-hlas promossa fil-konfront tieghu mill-Kummissarju hi preskritta a norma tas-subinciz (2) ta' l-Artikolu 47 ta' l-Att dwar l-Amministrazzjoni tat-Taxxa (Kapitolu 372). Sostanzjalment, huwa javvanza t-tezi illi l-Kummissarju ma kienx gustifikat li jgib il-pretensjoni tieghu wara l-gheluq taz-zmien preskrittiv utli;

Bil-kontra ta' din it-tezi, il-Kummissarju jirrikorri ghad-dispost tas-subinciz (4) ta' l-istess Artikolu 47 u fit-twegiba tieghu tas-26 ta' Lulju 2006 ghall-appell interpost jikkontendi dan li jsegwi:-

(i) Hu kellu kull ragun jipprocedi kontra l-appellant gjaladarba l-ligi, kif emendata, kienet tikkoncedilu din il-fakolta;

(ii) Il-legislatur jista' skond il-Kostituzzjoni jaghmel dawk il-ligijiet li ma jivvjolawx l-istess Kostituzzjoni u hu dover tal-Qrati li jharsuhom u jinterpretawhom b' mod ragonevoli li jirrifletti r-rieda cara tal-legislatur;

(iii) Ma hemm xejn fil-Kostituzzjoni illi jipprojbixxi r-retroattivita` tal-ligijiet hlief fil-kamp tal-ligijiet penali sostantivi;

Dan hu dak li bazikament wiegeb ghalih il-Kummissarju, anke jekk ghandu jigi osservat ukoll illi l-istess appellat kien intavola risposta ohra qabel din, u precizament fis-7 ta' Lulju 2006, b' riflessjoni mizjuda fuq il-mertu, mhix ripetuta imbaghad fit-twegiba l-ohra tieghu tas-26 ta' Lulju 2006;

Huwa utli, qabel xejn, illi tigi mtennija l-kronologija ta' dawn il-fatti kif johorgu mill-process quddiem l-ewwel Qorti:-

(1) L-appellanti pprezenta d-denunzji tar-redditi tieghu ghas-Snin ta’ Stima 1987 sa 1990. Fuq id-dhul kif dikjarat saru l-istimi mill-Kummissarju (ara minn fol. 20 sa fol. 27), ilkoll datati 15 ta’ Settembru 1994, u dawn intbaghtu lit-*taxpayer*;

(2) Fix-xhieda tieghu (fol. 13) l-appellanti jistqarr li ma kien ircieva ebda stimi. Mhux l-istess jghid Ludgardo Mercieca, Principal fid-Dipartiment tat-Taxxi Interni. Dan, anzi, jiddikjara li l-istimi intbaghtu lill-appellanti fl-1994. Ara deposizzjoni tieghu a fol. 18;

(3) B’ ittra ufficcjali tat-13 ta’ April 2005, il-Kummissarju interpella lill-appellanti ghall-hlas tat-taxxa dovuta. Interpellazzjoni din ikkuntestata mill-appellanti permezz tal-procedura oppozitorja introdotta minnu quddiem l-ewwel Qorti;

Premessa din is-sekwenza tal-fatti f’ dan il-kaz, jidher necessarju illi jigu riprodotti l-ewwelnett ukoll id-disposizzjonijiet tal-ligi li fuqhom l-kontendenti jikkampaw it-tezijiet rispettivi taghhom;

Jinsab provvdut fis-subinciz (2) ta’ l-Artikolu 47 tal-Kapitolu 372 - dak li fuqu l-appellanti jorbot il-kaz kollu tieghu - illi “**… l-azzjoni ghall-hlas tat-taxxa, taxxa addizzjonali, imghax jew xi penali tista’ tinbeda matul kull zmien mid-data minn meta jsiru dovuti u ghandhom jithallsu sa tmien snin minn dik id-data jew, meta tkun saret stima ghar-rigward taghhom, mid-data meta dik l-istima ssir finali u konklussiva**”. Invece mit-termini tas-subinciz (4) ta’ l-imsemmi Artikolu - dak li fuqu l-Kummissarju jargina l-opposizzjoni principali tieghu - jinghad li “**meta l-azzjoni msemmija fis-subartikoli (2) u (3) ma jkunx ittiehed fiz-zmien stipulat, u dak iz-zmien jiskadi fil-31 ta’ Dicembru 2003 jew qabel dik id-data, ghaldaqstant, minkejja d-disposizzjonijiet ta’ dawk is-subartikoli, l-azzjoni**

ghall-hlas ta' dik it-taxxa, taxxa addizzjonali, imghax jew penali tista' tittiehed sal-31 ta' Dicembru 2005";

Fl-ispjegazzjoni fornita mill-appellat fir-risposta tieghu dan isostni illi skond il-volonta tal-legislatur l-perijodu tal-preskrizzjoni applikabbli skond is-subinciz (2) ma ghandux jitqies validu fic-cirkostanzi delinejati mis-subinciz (4) u gjaladarba l-Parlament Malti ghandu s-setgha jippromulga dawk il-ligijiet li ma jiksrux il-Kostituzzjoni, *ergo*, l-Artikolu 47 (4), introdott bl-Att II ta' l-2004, huwa validu u ghandu jigi osservat. Ipprecizata din l-ispjegazzjoni, il-Qorti ser tghaddi biex tiddelibera fuq il-kapijiet ta' opposizzjoni sottomessi lilha mill-appellat;

Ma jidherx li hemm kwestjoni fuq dak li qieghed jghid il-Kummissarju li l-Kostituzzjoni taghna, ad eccezzjoni u limitatament fil-kaz ta' ligijiet ta' indoli kriminali, ma tipprojbix il-promulgazzjoni mil-legislatur ta' ligijiet jew disposizzjonijiet retroattivi. Jinsab ritenut di fatti illi "… hadd ma jista' jichad lill-legislatur dan il-poter, sakemm il-ligi tohrog mill-organu kompetenti u bil-formalitajiet li jmissha; u, bhal ligijiet ohra, it-tribunali huma tenuti japplikawha" ("**Neg. John Coliero *nomine* -vs- Onor. Dr. Giorgio Borg Olivier *nomine et***", Prim' Awla, Qorti Civili, 22 ta' Gunju 1957;

Il-posizzjoni tal-ligi taghna f' dan ir-rigward hi tista' tghid analoga ghal Kostituzzjoni ta' bosta gurisdizzjonijiet ohra. Hekk kif deciz fl-Italja mill-Qorti Kostituzzjonali, anke jekk hu rikonoxxut id-divjet generali tar-retroattivita` tal-ligi, fl-Artikolu 11 tad-Disposizzjonijiet Generali taht il-Kodici Civili Taljan, "*lo stesso non sia stato tuttavia elevato a dignita costituzionale ad eccezione di quanto stabilito dell' art. 25 Cost., limitatamente alle leggi in materie penali*." (ara **Sentenzi Numru 397 ta' l-1994 u Numru 291 ta' l-2003**). Konsegwentement, issokta jigi ragonat, dejjem mill-istess Qorti Kostituzzjonali ta' dak il-pajjiz, illi "*il legislatore ordinario puo`, nel rispetto di tale limite, emanare norme retroattive, purche trovino adeguata*

giustificazione sul piano della ragionevolezza e non si pongono in contrasto con altri valori ed interessi costituzionalmente protetti, cosi da non incidere arbitrariamente sulle situazioni sostanziali poste in essere dalle leggi precedenti. Se questi condizioni sono osservate, la retroattivita`, di per se da sola, non puo ritenersi elemento idoneo ad integrare un vizio della legge' (ara **Decizjoni Numru 432 ta' l-1997**);

Huwa ferm importanti, pero` li jigi osservat illi filwaqt li dawn id-decizjonijiet jsostnu dan, fl-istess waqt jistatwixxu wkoll certi limitazzjonijiet. Hekk oltre ghar-rilevanza ta' certi principji ta' harsien kostituzzjonali l-istess Qorti Suprema fl-Italja tirrikorri wkoll ghal valuri ohra fundamentali ta' civilita` guridika ghat-tutela tad-destinatarji tal-ligi. Fost dawn hemm inkluzi r-rispett tal-"*principio generale di ragionevolezza*", "*la tutela dell' affidamento legittimamente sorto nei soggetti quale principio connaturato allo Stato di diritto*", "*la coerenza e la certezza dell' ordinamento giuridico*" u "*il rispetto delle funzioni costituzionalmente riservate al potere giudiziario*" (ara **Sentenza Numru 6 ta' l-1994**);

Huwa dezumibbli minn dak li appena nghad illi r-retroattivita` ta' ligi ma tesponix ruhha awtomatikament ghac-censura tal-kostituzzjonalita` taghha. Biex dan jissucciedi jrid jirrizulta li jkunu gew vjolati precetti kostituzzjonali jew principji inerenti ghall-istat tad-Dritt. In partikulari, il-principju tar-ragonevolezza l-ghala giet dettata l-ligi u dak ta' l-affidament tac-cittadini, jew tal-kontribwenti fil-materji fiskali, fl-istabilita` u c-certezza ta' l-ordinament guridiku;

Dan premess, ghandu jigi notat illi l-Qrati taghna ma baqghux lura milli huma wkoll jissottolinejaw certi principji in materja ta' retroattivita` ta' ligi fiskali. Minn dak ricerkat il-kwestjoni jidher li qamet fil-kawza fl-ismijiet "**Michele Muscat -vs- L-Onor. Roberto Briffa, Collettore delle Dogane**", Prim' Awla, Qorti Civili, 12 ta' April 1919. Fiha

nghad illi di regola ligi promulgata m' ghandhiex ikollha effett hlief ghal quddiem b' mod li ma ghandhiex testendi ruhha "*ai fatti gia compiuti e consumati: La legge di regola, quindi, non ha effetto retroattivo ed è di diritto volgare il broccardo che 'lex non habet oculus retro*'." Affermata din ir-regola generali ssokta jinghad f' din l-istess sentenza illi "*quantunque sia in facolta del legislatore espressamente dichiarare che la legge debba comprendere nel suo impero anche gli atti, che non fossero ancora compiuti, tuttavia i diritti quesiti sono sempre di giustizia dalla legge rispettati*";

Approfondiment ta' dan il-hsieb insibuh profess fis-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell in re "**Chev. Antonio Cassar Torreggiani -vs- Nutar Dr. Vincenzo Gatt *nomine***", 12 ta' Mejju 1950. F' din gie puntwalizzat illi "sew jekk id-dritt kwezit ikun kompjut, sew jekk ikun l-origini ta' fatt li jkun gara taht il-ligi precedenti, u d-dritt skond dik il-ligi jkun perfett u kompjut, u fl-istess hin ikun dahal fil-patrimonju ta' min jirreklamah, u l-okkazjoni ta' l-ezercizzju tieghu tipprezenta ruhha taht il-ligi l-gdida, fl-ewwel ipotesi ghaliex ir-retroattivita hija impossibbli u assurda, u fit-tieni ipotesi l-ghaliex l-istess dritt ikun perfett taht il-ligi antika qabel ma nholqot l-okkazjoni ta' l-ezercizzju tieghu taht il-ligi gdida, l-istess ghandu jigi rispettat, u l-ligi gdida, ma ghandhiex, skond il-principji elementari tal-gustizzja u ekwita`, ikollha setgha fuqu";

Ri-affermati dawn l-accenni giurisprudenzjali hu argoment tal-Kummissarju appellat illi, bl-aggunta tas-subinciz (4) ghall-Artikolu 47, il-legislatur ried jaghti effikacja retroattiva ghall-qaghda fejn, nonostante t-trapass taz-zmien, l-azzjoni tieghu ghall-hlas tat-taxxa xorta wahda ma tkunx estinta jekk tittiehed saz-zmien gdid (31 ta' Dicembru 2005) prefiss f' dan l-istess subinciz. Huwa jzid jaggungi illi la l-ligi ma tkunx giet impunjata b' success f' sede kostituzzjonali ghandu jsegwi li l-Qorti adita ghandha tapplika din id-disposizzjoni l-gdida u tinterpretaha b' mod li tirrifletti r-rieda cara tal-legislatur. Sfortunatament, fl-istess waqt li jissottometti dan, huwa jonqos imbaghad

milli japprofondixxi kif jixraq dan l-assunt tieghu. Dan il-kompitu jispetta li jsir allura minn din il-Qorti, anke fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet esposti u tal-principji stabbiliti mill-gurisprudenza. Naturalment ma jistax jonqos li l-Qorti titlaq mill-affermazzjoni illi n-nuqqas ta' impunjattiva tad-disposizzjoni fi proceduri kostituzzjonali *ad hoc*, ma ghandux jinibixxi lil din il-Qorti, f' din is-sede, milli tinterpreta, fil-konsiderazzjoni tal-fatti pekularji tal-kaz, dik l-istess disposizzjoni, anke biex taghti twegiba lill-konsiderazzjonijiet sottomessi lilha mill-appellat innifsu;

Huwa importanti li jigi premess illi l-kwestjoni fokali f' dan il-kaz ticcentra mhux daqstant fuq il-validita jew invalidita tat-terminu preskrittiv stabbilit fis-subinciz (2), kif hekk issuggerit mill-appellat, izda fuq ir-riperkussjoni ta' l-estensjoni ta' dak it-terminu bl-introduzzjoni tad-disposizzjoni l-gdida, kodifikata fis-subinciz (4). Dan iqieghed quddiem il-Qorti konsiderazzjoni ta' l-istitut tal-preskrizzjoni u, senjatament, ghall-iskop ta' l-indagini tat-tematika involuta tar-retroattivita`, li tinghata twegiba ghall-kwezit jekk l-estensjoni tat-terminu preskrittiv ghandhiex ikollha s-setgha tar-revivixxenza tad-dritt ta' azzjoni li jkun gja estint taht il-ligi kif kienet qabel id-dhul fis-sehh tad-disposizzjoni agguntiva;

L-ewwelnett, ghal dik li hi proposizzjoni ta' ligi, m' hemmx dubju li wiehed mill-obbjettivi tal-preskrizzjoni hu dak li wiehed jehles minn azzjoni meta l-kreditur ma jkunx ezercita l-jedd tieghu ghal zmien li tghid il-ligi [Artikolu 2107 (2), Kodici Civili]. Jidher minn dan, kif konkordi wkoll fil-gurisprudenza tal-Qrati taghna, illi l-indoli ta' l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni hi wahda procedurali. F' dan il-kuntest il-Qorti jidhrilha li ghandha tissenjala dawn il-precedenti li gejjin:-

(1) Fis-sentenza "**Philip Agius *nomine* -vs- Avv. Dr. Joseph A. Micallef *et nomine***", 20 ta' Frar 1952, il-Qorti tal-Kummerc, sedenti l-Onor. Imhallef William Harding, irrimarkat illi "l-preskrizzjoni liberatorja hija attinenti mhux ghas-sustanza ta' l-obbligazzjoni, imma

ghall-azzjoni. Infatti l-Artikolu 1188 Kodici Civili (fil-prezent, Artikolu 1145) isemmi s-seba' modi ta' estinzjoni ta' l-obbligazzjonijiet, u fosthom ma jikkomprendix il-preskrizzjoni, ghalkemm isemmi l-preskrizzjoni biss in vija ta' rizerva ta' l-effetti taghha. Mhux biss, imma l-Artikolu 2212 (illum l-Artikolu 2107) tal-Kodici jiddefinixxi '*expressis verbis*' il-preskrizzjoni liberatorja bhala mezz sabiex wiehed jehles minn azzjoni";

(2) Il-kwestjoni qamet ukoll fis-sentenza "**Carmelo Agius Fernandez *et* -vs- Avukat Dr Filippo Nicolo Buttigieg**", Prim' Awla, Qorti Civili, 13 ta' April 1953. Intqal fiha illi "l-fondament tal-preskrizzjoni estintiva … hu l-interess li jitqieghed tmiem ghall-proponibilita` ta' l-azzjoni, biex l-istat guridiku ta' l-affarijiet li jkun ezista ghal hafna zmien ma jkunx jista' jigi skonvolt mill-ezercizzju tardiv ta' l-azzjoni";

(2) Fis-sentenza, imbaghad, in re "**Ester Degabriele *et* -vs- Joseph Rosso**", 26 ta' Frar 1965, il-Qorti ta' l-Appell, Sede Civili, irriteniet dan: "Minghajr ma l-Qorti tidhol fid-diskussjoni dottrinali jekk il-preskrizzjoni estintiva hix biss eccezzjoni kif hemm min isostni, inkella ghandhiex ukoll funzjoni ta' dritt materjali, huwa cert illi l-eccezzjoni tal-preskrizzjoni ghandha funzjoni importantissima processwali. Ta' min jirrileva illi fil-Kodici taghna, il-preskrizzjoni (estintiva) hija definita bhala mezz sabiex wiehed jehles minn azzjoni, mhux kif jinghad fil-Kodici Taljan, minn obbligazzjoni";

Din il-Qorti ssoffermat fuq din il-gurisprudenza biex tillustra l-punt illi l-preskrizzjoni hi konsiderata bhala strument procedurali ta' helsien mill-azzjoni, u, in kwantu tali, ma testingwix id-dritt sottostanti tal-kreditur imma merament tostakola r-rimedju tieghu. Tinsorgi hawn il-mistoqsija illi, gjaladarba l-preskrizzjoni ghandha rwol predominantement procedurali, tistax din, ghal persuna azzjonata, titla' ghal livell ta' dritt kwezit. It-twegiba ma hi xejn semplici u, anzi, is-soluzzjoni mhix nieqsa minn diffikoltajiet;

Jista’, ad ezempju, jigi obbjettat fil-kaz taht ezami illi d-disposizzjoni l-gdida [subinciz (4)] ma zzid xejn aktar hlief li tirrimuovi difiza procedurali li fuqha d-debitur ta’ l-obbligazzjoni seta’ jikkampa, u dan ma ghandu jkollu ebda impatt fuq id-drittijiet sostantivi tieghu, anke ghaliex fuqu ma jimponux ruhhom ebda pizijiet godda. Certament, rigwardata minn din il-perspettiva ma jistax jinghad illi d-debitur ta’ l-obbligazzjoni ghandu xi dritt kwezit, kif imfisser fil-gurisprudenza lokali aktar ‘il fuq ezaminata. Dan dejjem, s’ intendi, b’ dik ir-rizerva illi l-estinzjoni ta’ l-azzjoni tal-parti l-wahda ma tigix koncepita wkoll bhala dritt tal-parti l-ohra li, dekors it-terminu preskrittiv, hi thossha libera minn dik l-azzjoni u, allura, l-estensjoni ta’ dak it-terminu, hekk skadut, jitqies li jinfluwixxi avversament, u b’ mod negattiv, fuq dak id-dritt taghha;

Din id-djalettika fl-impostazzjoni appena maghmula mill-Qorti tal-kwestjoni hawn trattata certament ma hi ta’ l-ebda konfort ghall-partijiet, u forsi, aktar minn riflessjoni zejda fuq id-“dritt kwezit”, is-soluzzjoni ghandha tivverti fuq il-konsiderazzjoni gja maghmula ta’ dawk il-principji tar-ragonevolezza, ta’ l-affidament maghmul mill-parti kolpita fuq l-istat tal-ligi kif kienet qabel l-introduzzjoni agguntiva tad-disposizzjoni li estendiet it-terminu tal-preskrizzjoni, u dik tac-certezza ta’ l-ordinament guridiku, kif dawn jinsabu senjalati mill-Qorti Suprema fl-Italja;

Innegabilment, il-principju gwida li janima l-bzonn tal-preskrizzjoni hu rifless fil-massima “*interest reipublicae ut sit finis litium*”. Ma’ din hi abbinata dik il-massima l-ohra li tghid “*vigilantibus et non dormientibus, jure subveniunt*”. Issa hu veru li applikazzjoni rigoruza ta’ dawn il-massimi kapaci tohloq ingustizzja ghal parti li jkollha pretensjoni legittima, specjalment meta ebda tort ma jkun addebitabbli lilha ghan-nuqqas ta’ ezercizzju ta’ l-azzjoni fiz-zmien statutorju utli. Minn naha l-ohra, ghax “*tempus regit actum*”, fejn ma tkun tezisti ebda raguni plawsibbli, id-dixxiplina tal-fatt ghan-normattiv taz-zmien li fih isehh ghandha tibqa’ rispettata. Mhux mistenni, u lanqas

accettabbli, allura, illi l-legislatur, bla raguni soda u konvincenti, jinventa mekkanizmu statutorju biex jiccirkumventi l-preskrizzjoni stabbilita u jipprolunga temporanjament it-terminu ghall-proponiment ta' azzjoni ghat-tutela formali eskluziva tad-Dipartiment tat-Taxxa;

Fir-risposta tieghu ta' l-appell tas-26 ta' Lulju 2006 il-Kummissarju appellat jissottometti, b' raguni, illi n-necessita legislativa ta' l-estensjoni tat-terminu preskrittiv ghall-proponiment ta' l-azzjoni kienet x' aktarx indotta mill-fatt illi "bosta ammonti ghadhom pendenti sal-lum minhabba l-ostakoli mahluqa mill-istess *taxpayers*, fosthom in-nuqqasijiet konnessi mal-forniment tad-dokumenti necessarji bhal ma huma r-*returns* infushom u dokumenti ohrajn dwar qligh tat-*taxpayers*". Bi twegiba ghal din ir-raguni, ossija skuzanti, irid jinghad fl-ewwel lok illi l-ligi nnifisha (Kapitolu 372), f' diversi disposizzjonijiet taghha tipprovdi sewwa b' sanzjonijiet u mizuri ohra kawtelari fl-interess tal-fisco ghan-nuqqasijiet tal-kontribwenti, konsimili ghal dawk senjalati mill-istess Kummissarju appellat, u allura r-ragonament dedott ma jregix. Fit-tieni lok, fil-fattispeci tal-kaz in ezami, dan l-istess ragonament lanqas ma ghandu forza. Dan ghaliex l-istimi mill-Kummissarju kienu hargu, u gew ukoll notifikati, fl-1994 u kien biss wara hdax-il sena illi l-appellat indenja jibghat l-att gudizzjarju interruttiv, meta, skond is-subinciz (2) ta' l-Artikolu 47, l-azzjoni tieghu kienet allura gja estinta. Minn dan dedott din il-Qorti ghandha raguni serja tahseb ghallanqas fl-ambitu tal-fattispeci tal-kaz *de quo*, illi l-iskop veru ghall-introduzzjoni fil-ligi tas-subinciz (4) ta' l-Artikolu 47 ma kienx dak issuggerit mill-appellat izda, pjuttost, biex taghmel tajjeb ghall-inerzja ta' min, fid-Dipartiment, kien responsabbli biex jassikura l-hlas debitu. Kieku dan kellu jigi applikat jigi li l-ligi saret retroattivament ghall-ommissjoni jew inazzjoni li avverat ruhha taht il-ligi, qabel id-dhul fis-sehh tad-disposizzjoni agguntiva, u dan ma jidherx li hu ragonevoli u, wisq anqas, accettabbli. Ara a propozitu f' dan l-istess sens d-decizjoni fl-ismijiet "**A.B. -vs- Nutar Vincenzo Gatt *nomine***", Appell, 17 ta' Ottubru 1957 li, incidentalment, kienet titratta wkoll minn kwestjoni ta' l-

estensjoni taz-zmien preskrittiv, anke jekk f' dak il-kaz si trattava minn talba tat-*taxpayer* ghar-rifuzjoni tat-taxxa minnu mhallsa in eccess ta' dak dovut;

Il-materja tinnecessita li tigi ulterjorment inkwadrata fil-qalba tal-principju generali tal-korrettezza u tal-bwona fede ghal liema dejjem ghandhom ikun improntati r-relazzjonijiet bejn il-kontribwent u l-fisco. Essenzjalment, dak l-affidament li l-kontribwent ikun in bwona fede ghamel fir-rigward tad-disposizzjoni vigenti tal-ligi kif rispekkjata fis-subinciz (2) ta' l-Artikolu 47, u allura tac-certezza ta' l-ordinament guridiku. Irid jigi rilevat li dan il-hsieb ma sabx biss riskontru mill-Qorti Kostituzzjonali fl-Italja izda wkoll mill-Qorti tal-Gustizzja ta' l-Unjoni Ewropea (Ara sentenza taghha ta' l-24 ta' Settembru 2002 in re "**G. I. Spa -vs- Ministero delle Finanze**"). Anke allura l-aspettattiva ta' dan il-prinicpju ta' affidament fuq l-istat tal-ligi fis-sehh jorbot sew mal-principju generali illi l-legislatur ghandu jevita li jintroduci disposizzjonijiet retroattivi ghall-fatti anterjorment verifikati taht l-istat tal-ligi kif kienet. Wara kollox, mhux inawdit li jigi mtenni li c-certezza tad-dritt ghandha tkun il-mira li ghaliha ttendi s-sistema guridika. Dan il-principju tac-certezza tad-dritt, flimkien ma' dak tan-non-retroattivita`, huma wkoll pilastri rassikuranti fit-thaddim tal-principji generali tal-ligi komunitarja. Ara para. 13 tad-decizjoni tal-Qorti Ewropea tat-8 ta' Ottubru 1987 in re "**Kolpinghuis Nijmegen B.V. (Kaz Nru. 80/86**);

F' dan il-kumpless kollu tal-principji affermati tad-dritt u wkoll fuq l-interpretazzjoni taghha tal-fatti din il-Qorti tara li f' dan il-kaz partikolari, u l-Qorti taghmel debita enfasi fuq dan, ma kellux ikollu applikabilita` d-dispost tas-subinciz (4) ta' l-Artikolu 47 izda pjuttost dak tas-subinciz (2) ta' l-istess artikolu. Ghalkemm certament il-Qorti tapprezza li l-ingranagg amministrattiv ta dipartimenti kbar, bhal ma hu dak tat-Taxxi Interni, mhux dejjem jahdem b' mod imghaggel, minn naha l-ohra hi tal-ferma konvinzjoni illi fi stat ta' dritt l-legislazzjoni ma ghandhiex issir biex, temporanjament, tkopri d-deficjenzi li jkunu jezistu u biex,

bhal f' dan il-kaz, tinnewtralizza "*quanto fosse posto in essere a norma di legge*" (**Kollez. Vol. XXIV P II p 16**), daqskemm biex tittutela ahjar r-relazzjonijiet tal-partijiet involuti. Minn dak li rrizultalha, ma jistax ragonevolment zgur jinghad illi l-aggunta fil-ligi bl-Att II ta' l-2004 hi, f' dan il-kaz, predisposta u voluta fl-interess ta' l-appellanti *taxpayer* imma ghall harsien rigidu u esklussiv tal-fisco. Hu l-kaz allura li din il-Qorti tiddiskosta ruhha mill-konkluzjoni raggunta mill-ewwel Qorti riferibilment f' dan il-kaz;

Finalment il-Qorti trid taghmilha cara illi l-insistenza ripetuta taghha ghall-fatti tal-kaz, qeghda ssir biex titnehha l-possibilita` ta' xi ekwivoku, in bazi ghall-precitati konsiderazzjonijet, li jista' jinqala' minn min ma jkunx edott mill-impostazzjoni tal-kwestjoni singolari.

Ghal dawn il-motivi din il-Qorti, fis-sens tal-konsiderazzjonijiet kollha fuq maghmula, qed tilqa' l-appell u b' hekk thassar is-sentenza appellata. Konsegwentement tilqa' t-talba kif dedotta mill-appellanti fir-rikors promotur tieghu billi tiddikjara bhala preskritta t-talba tal-Kummissarju appellat fl-ittra ufficcjali tieghu tat-13 ta' April 2005 ai termini ta' l-Artikolu 47 (2) tal-Kapitolu 372. Stante in-novita` tal-kaz l-ispejjez gudizzjarji taz-zewg istanzi jibqghu bla taxxa bejn il-kontendenti.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------